

MLADI ZA NAPREDEK MARIBORA 2013

30. SREČANJE

»ALI RAZUMEŠ SLOVENSKO?«
»ENDE NUK.«

SLOVENSKI JEZIK
RAZISKOVALNA NALOGA

Če d | k / Č Ö Ö R Č Ö R Ö Q
T ^ } d | k / Č Ö Ö R Č Ö R Ö Q Ö Š Ö Ö R P
¥ [| a k / Č Ö Ö R Č Ö R Ö Q Ö Š Ö Ö R P

Februar 2013

MLADI ZA NAPREDEK MARIBORA 2013

30. SREČANJE

»ALI RAZUMEŠ SLOVENSKO?«
»ENDE NUK.«

SLOVENSKI JEZIK
RAZISKOVALNA NALOGA

Februar 2013

KAZALO

1 POVZETEK	4
2 TEORETIČNI DEL	5
2.1 Jezikovne skupine.....	5
2.2 Genetska delitev	5
2.3 Zemljepisna delitev	8
2.4 Glasovna delitev.....	8
2.5 Morfološka delitev	8
2.6 Ostala merila.....	9
2.7 Tečaji	9
2.8 Učbeniki za učenje slovenščine.....	10
2.9 Pravni statusi migrantov oz. priseljencev	11
2.10 Zakonske podlage.....	12
2.11 Vključevanje otrok priseljencev v program vzgoje in izobraževanja v osnovni šoli	12
2.12 Prilagajanje učnega sistema v osnovnih šolah	13
2.13 Slovenščina kot učni jezik	14
2.14 Kako poskrbeti za kakovostno učenje slovenščine otroka priseljenca v osnovni šoli	14
2.15 Razvijanje medkulturnih zmožnosti in večkulturnosti v osnovni šoli	15
2.16 Vključitev staršev tujcev v vključevanje šolskega programa osnovne šole	15
2.17 Kakovostno izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev na osnovnih šolah.....	16
3 EMPIRIČNI DEL	17
3.1 Namen naloge.....	17
3.2 Hipoteze.....	17
3.3 Potrjene hipoteze	17
3.4 Ovržene hipoteze	18
3.5 Sošolka s Kosova	18
3.6 Tujci na naši šoli	19
6 DRUŽBENA ODGOVORNOST	23
7 LITERATURA	24

1 POVZETEK

Za to temo sem se določila zaradi svojega zanimanja za jezike, tako slovanske kot druge. Zanima me predvsem zgodovina slovenskega jezika, zakaj se ljudje hočejo naučiti nematerne jezika, kakšne težave jim pri učenju prinaša kot drugi jezik slovenščina, kako je na moji šoli in v državi poskrbljeno za učenje tistih učencev oz. priseljencev, ki nimajo nikakršnega znanja slovenščine. V sosednji razred je pred kratkim prispela tudi nova deklica iz Kosova, brez znanja slovenščine ali znanja podobnega jezika mojemu materinemu. Poskusila sem se postaviti v njene čevlje. Kako bi se počutila jaz, če bi se preselila v državo, kjer se zaradi neznanja jezika ne bi mogla sporazumevati. Odločila sem se, da ji bom pomagala.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Jezikovne skupine

Jeziki so si podobni, saj vsi spoštujejo univezalije¹.

- Greenberg² je določil celo vrsto implikacijskih univezalij.
- Chomsky³ je med letoma 1957 in 2005 zgradil teorijo o hipotezi, da imajo tako rekoč vsi jeziki isto zgradbo.

Delimo jih na glede na:

- zemljepisno področje govorcev,
- genetiko (glede na skupne prednike),
- glasove (združevanje jezikov glede na glasove, ki jih uporabljajo),
- morfološko (glede na morfološke lastnosti),
- besedoredje.

2.2 Genetska delitev

Jeziki, ki so si podobni, imajo običajno iste prednike. To pomeni, da sta nekoč dve različni skupini govorili isti jezik. Da ugotovimo, kateri jeziki so imeli skupne prednike, si lahko pomagamo še z zgodovinskim jezikoslovjem in s podobnostjo jezikov. Sorodne jezike razvrščamo v jezikovne družine. Glavne jezikovne skupine oz. družine so:

- indoevropski jeziki,
- altajski jeziki,
- indouralski jeziki,
- afro-azijski jeziki,
- niger-kongški,
- tibeto-burmanski,
- dravidski,
- algonški,
- ute-azteški,
- papuanski,
- austronezijski.

---

univezalije¹ FILOZ Splošnostni, rodovni sp. pojmi in ideje v srv. filozofiji; v nasprotju s posameznimi zaobsegajo rodovne in vrstne opredelitve.

Greenberg² Marc Leland Greenberg; ameriški jezikoslovec, univerzitetni profesor, urednik, dialektolog.

Chomsky³ Avram Noam Chomsky; ameriški jezikoslovec, politični in aktivist.

Od tega imamo v Evropi od indoevropskih jezikov naslednje jezike, ki sodijo v določene poddružine:

1) ROMANSKI

- italijanščina
- španščina
- portugalsščina
- katalonščina
- francoščina
- romunščina
- retromanščina
- ladinščina
- furlanščina
- aromunščina
- istro-romunščina
- megleno romunščina
- (še akvitanščina, provansalsščina, sardinščina, sicilščina, galiciščina, asturščina, korziščina ...)

2) GERMANSKE

- islandščina
- ferščina
- celinski skandinavski
  - ♣ norveščina
  - ♣ švedščina
  - ♣ danščina
- nizozemščina
- angleščina
- nemščina
- švicarska nemščina
- frizijščina
- alemanščina
- (še severno irščina, bavarščina, luksemburščina ...)

3) BALTO – SLOVANSKI

➤ SLOVANSKI

- poljščina
  - češčina
  - slovaščina
  - slovenščina
  - hrvaščina
  - srbščina
  - bošnjaščina
  - makedonščina
  - ukrajinsčina
  - beloruščina
  - ruščina
  - rusinščina
  - lužiška srbščina (gornja in dolnja)
  - polabščina
  - kašubščina
- #### ➤ BALTSKI
- litvanščina
  - latvijščina

4) KELTSKI

- valižanščina
- irščina
- gaelščina
- manščina
- bretonščina
- albanščina
- grščina
- indo-iranski
- romščina

5) URALSKI

➤ UGROFINSKI JEZIKI

- finščina
- estonščina

- madžarščina

➤ SAMOJEDSKI

- laponščina
- (še nekaj jezikov v evropskem delu Rusije)

6) ALTAJSKI JEZIKI

- turščina

7) SEMITSKI JEZIKI

- malteščina

8) NERAZVRŠČENI JEZIKI

- baskovščina

9) ZNAKOVNI JEZIKI

(http://www2.arnes.si/~lmarus/png/uvod05/predavanje_10.pdf)

2.3 Zemljepisna delitev

Nekateri jeziki so si podobni zaradi medsebojnega stika npr. balkanska jezikovna skupina združuje romanske jezike (romunščina, aromunščina), slovanske (bolgarščina, makedonščina, srbsščina), grščino in albanščino. Indijski jeziki imajo določene skupne lastnosti, četudi so popolnoma nesorodni (indoevropski, dravidski, tibeto-burmanski).

(http://www2.arnes.si/~lmarus/png/uvod05/predavanje_10.pdf)

2.4 Glasovna delitev

Različni jeziki lahko uporabljajo različne tipe glasov. Klike imajo le khoisanski jeziki in bantujski jeziki južne Afrike. Nekateri jeziki pa imajo namesto klikov fonološke procese, npr.: samoglasniško harmonijo (madžarščina, finščina...).

(http://www2.arnes.si/~lmarus/png/uvod05/predavanje_10.pdf)

2.5 Morfološka delitev

Morfologija je nauk o oblikah, njihovem nastanku in spremembah. Zato v osnovi ločimo jezike na tiste, ki morfologijo imajo in na tiste, ki je nimajo. Izolativni jeziki, kot je npr. kitajščina nima morfologije, slovenščina pa je po drugi strani inflektni jezik, kjer lahko ima en

morfen več pomenov. Tukaj so še aglutinativni jeziki, pri katerih so morfemi izločljivi, imajo en pomen ali pa se sestavljajo (npr. turščina).

(http://www2.arnes.si/~lmarus/png/uvod05/predavanje_10.pdf)

2.6 Ostala merila

Eden izmed problemov je tudi pisava, saj se mora učenec/učenka v nekaterih primerih naučiti ne le nove govorice, temveč tudi nove pisave. Otrok priseljencev lahko uporablja cirilico, pismenke ali arabsko pisavo. Druga težava je besednjak, saj lahko imata dva jezika identično slovnico, medtem ko drugače nimata niti ene skupne besede; izjema so sposojenke (npr. japonsščina in korejščina). Tretja težava pa so po navadi skloni in besedni red.

Tabela 1: Prikaz besednega vrstnega reda nekaterih jezikov

(http://www2.arnes.si/~lmarus/png/uvod05/predavanje_10.pdf)

	BESEDNI VRSTNI RED
Japonščina	SOV
Slovenščina	SVO
Irščina	VSO
Fidžiščina	VOS
Hikskarjana – jezik ameriških indijancev	OVS
Kabardščina	OSV

2.7 Tečaji

Slovenščina se med priseljenci, zdomci, zamejci, katerih materni jezik ni slovenščina in/ali nimajo kakršnega koli znanja slovenščine, širi s tečaji v okviru Centra za slovenščino kot drugi tuji jezik. Začel ga je program Slovenščina za tujce. Tečaji, ki so aktualni, so namenjeni vsem, ki ne govorijo slovensko. Poznamo štiri vrste takšnih tečajev.

Običajni jezikovni tečaj je namenjen običajnemu sporazumevanju in se osredotoča na govor, jezikovno spretnost, pisanje, branje in poslušanje.

Specializirani jezikovni tečaji so namenjeni tistim, ki imajo npr. pripravo na izpit iz slovenščine. Brezplačni tečaji so narejeni po programu Začetna integracija priseljencev za državljane tretjih držav.

Zadnji tečaj je tisti, na katerega se bom najbolj osredotočila. Najbolj se veže na jedro moje teme – torej moji vrstniki iz tujih držav. Tečaj Slovenščina za otroke in mladostnike se deli na dva programa: Mladinsko poletno šolo, ki je namenjena mladostnikom med trinajstim in

štirinajstim letom starosti. Poleg tega, da se učijo našega jezika, spoznavajo Slovenijo, njeno kulturo in zgodovino. Drugi je Intenzivni tedenski tečaj, ki je namenjen dijakom in učencem slovenskih in/ali dvojezičnih šol, ki živijo v zamejstvu ali zdomstvu. Poteka v obliki dopolnilnega ali dodatnega pouka slovenščine.

(http://www.centerslo.net/l1.asp?L1_ID=1&LANG=slo)

2.8 Učbeniki za učenje slovenščine

- A, B, C ... 1, 2, 3, GREMO (Nataša Pirih Svetina, Andreja Ponikvar)

- Odrasli začetniki
- Uvodna enota: abeceda, izgovorjava glasov v besedah, števila, razumevanje navodil
- Osrednji del: 8 enot, govorni položaji, sporazumevalne situacije,
- Slovnični dodatek: slovnična struktura in vaje
- Slovnične preglednice + 100 glagolov
- Navodila so prevedena v ang, ita nem
- Raven A1

- GREMO NAPREJ (Nataša Pirih Svetina, Andreja Ponikvar, Ivana Petric Lesnik)

- Nižja nadaljevalna stopnja
- Vsakdanje sporazumevanje
- Za učitelja + skupina učencev
- 8 enot + slovnične vaje
- raven A2

- SLOVENSKA BESEDA V ŽIVO 1a/b 2a 3a/b (Andreja Markovič, Mojca Stritar, Tanja Jerman, Staša Pisek)

- Začetniki
- Učbenik + dz
- 2 zgoščenki
- ravni A1, A2, B1, C1, C2
- 8 enot + slovnične preglednice + glagoli

(http://www.centerslo.net/l2.asp?L1_ID=7&L2_ID=31&LANG=slo)

(<http://www.centerslo.net/>)

2.9 Pravni statusi migrantov oz. priseljencev

Migrante – glede na njihov status delimo v sledeče skupine.

a) Tipični migranti oz. osebe brez slovenskega državljanstva

Ta skupina se nadalje deli še na dve; migranti s pridobljenim dovoljenjem za stalno bivanje v RS in na migrante z začasnim dovoljenjem za prebivanje v RS

b) Prisilni migranti

So begunci, osebe z začasno zaščito in prosilci za azil. Zaščito v RS dobijo osebe, ki se v svojo domovino ne morejo vrniti zaradi vojne in njej podobnih razmer, okupacije, množičnega kršenja človekovih pravic.

Po SSKJ:

azilánt –a m (á) *kdor prosi, dobi (politični) azil*: begunci in azilanti.

begúnec –nca m ( ) *kdor (z)beži pred nevarnostjo ali neprijetnostjo*: pognali so se za beguncem; goriški begunci v prvi svetovni vojni/vojaški begunec *dezertar* // *kdor se izseli v tujino iz političnih vzrokov*; *emigrant*: politični begunec je zaprosil za azil.

c) Državljeni članic držav EU

Imajo v številnih zadevah enake pravice kot slovenski državljani.

č) Otroci slovenskih izseljencev in zdomcev (s slovenskim državljanstvom ali brez slovenskega državljanstva), ki so se vrnili v domovino

Skupina migrantov, ki ji pri (ponovni) integraciji s slovensko družbo, namenjamo posebno skrb.

Po SSKJ:

zdomec –mca m ( ) *kdor se začasno izseli v tujino zaradi dela, zaposlitve*: zdomci so ustanovili svoje društvo; potovanje zdomcev v domovino.

Glede na status priseljencev in na pravice, ki izhajajo iz prej omenjenega statusa, je treba zasnovati program za vključitev otrok v šole in vrtce. Pri oblikovanju strategij za vključevanje otrok, učencev in dijakov tujcev in njihovih staršev v sistem vzgoje in izobraževanja v RS poudarjamo nujnost integrativnih pristopov. Pod pogojem, da se učenci

vključijo v širšo in ožjo družbo, to prispeva k kohezivnosti in razvoju. Funkcionalno postanejo člani družbe tudi starši. Integrirani starši se namreč lažje usmerjajo v širšo družbo in njene vrednote prenesejo tudi na otroke (Himmelrajh, 2010, str. 7).

2.10 Zakonske podlage

Po načelu 7. člena Deklaracije Združenih narodov o otrokovih pravicah, naj bi imel vsak priseljeni otrok pravico do brezplačnega in obveznega osnovnošolskega šolanja. Deležen mora biti vzgoje, ki ga bo usposobila, da na osnovi enakih možnosti razvija svoje sposobnosti in zmožnosti za lastno presojo, čut moralne in socialne odgovornosti. S tem bo postal koristen član človeške družbe.

Korist otroka mora biti na prvem mestu tistim, ki bodo oz. so odgovorni za njegovo vzgojo in izobraževanje; na prvem mestu so to starši.

Podobno je zapisano tudi v 28. in 29. členu Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah.

(<http://www.varuh-rs.si/index.php?id=105>)

(<http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih-pravic/organizacija-zdruzenih-narodov/deklaracija-o-otrokovih-pravicah/>)

2.11 Vključevanje otrok priseljencev v program vzgoje in izobraževanja v osnovni šoli

Šola mora učencem v skladu z Zakonom o priznavanju in vrednotenju izobraževanja (ZPVI) zagotoviti primerno izobrazbo in jih uvrstiti v razred izobraževalnega programa, ki jim zagotavlja najhitrejšo integracijo in izobraževanje po programu.

Za otroke priseljencev brez znanja oz. pomanjkljivega znanja slovenščine, mora šola priskrbeti pomoč tako, da ob vpisu učenca/učencev organizira učenje in/ali izpopolnjevanje v znanju slovenščine. Prilagoditi se mora tudi ocenjevanje znanja v skladu z zakonskimi določili in pravilniki.

(http://www.zrss.si/pdf/250811092039_smernice_-dopolnitev.pdf)

2.12 Prilagajanje učnega sistema v osnovnih šolah

Učna stavba mora otroku prilagoditi učni sistem tako, da bo njegovo učenje čim koristnejše zanj in posledično za njegove potrebe. Da lahko pridemo do takšnega programa ,moramo paziti na nekaj točk, ki so navede spodaj.

- a) Otrokovo predznanje jezika.
- b) Glede na raven predznanja mora oddelčni učiteljski zbor oblikovati individualni program za učenca, ga prilagoditi njegovim potrebam in uvesti morebitne dodatne ukrepe za izravnavo razlik v znanju. Razmisliti je treba tudi o vlogi in odgovornosti strokovnega delavca, učenca in staršev oz. zakonitih zastopnikov.
- c) Pri ocenjevanju so potrebni načini za ugotavljanje znanja, ki so čim bolj na ravni otrokovega trenutnega komunikacijskega znanja in zmožnosti v slovenščini. Lahko se uporablja tudi otrokov prvi jezik ali drug jezik. Pomanjkljivosti in jezikovne napake ne smejo biti vštete oz. ne smejo vplivati na oceno znanja predmeta.
- č) Pouk mora biti prilagojen potrebam in jezikovnim zmožnostim otroka z izbiro ustreznih vsebin, metod in oblik dela.
- d) Napredek otroka mora biti spremljan v mapi o njegovih dosežkih.
- f) Otrok priseljenc se naj vključi v različne šolske in obšolske dejavnosti, ki bodo prispevale k njegovi vključitvi v okolje in predvsem bodo vplivale na njegov razvoj jezikovnih zmožnosti.
- g) Otroku mora biti omogočeno sodelovanje in vključitev v razne dejavnosti na lokalni ravni.
- h) Omogoči otroku priseljencu ustrezno obdobje prilagajanja (največ eno leto) glede na njegove učne in druge potrebe;
- i) Spodbuja med vrstniško in medgeneracijsko pomoč.
- j) Na narodno mešanih območjih za otroke priseljence, ki potrebujejo pomoč pri učenju italijanščine oziroma madžarščine kot jezika okolja, se ob vstopu v šolo v skladu z možnostmi omogoči učenje in izpopolnjevanje znanja italijanščine oziroma madžarščine (http://www.zrss.si/pdf/250811092039_smernice_-dopolnitev.pdf).

2.13 Slovenščina kot učni jezik

Skrb, da se otrok priseljencev nauči slovenskega jezika je dolžnost vseh strokovnih delavcev.

- a) Pred ali najkasneje ob vključitvi v šolo se mora učencu priseljencu priskrbeti različne oblike učenja ali poglobljanja znanja slovenskega jezika. Slednji morajo biti v skladu z veljavnimi učnimi načrti tečajev slovenščine za učence.
- b) Pri pouku in pri drugih oblikah vzgojnega in izobraževalnega dela, mora imeti učenec zagotovljene učinkovite metode, na podlagi katerih se lahko kvalitetno uči.
- c) Po potrebi se lahko v predhodnem obdobju organizira pomoč pri učenju slovenščine; individualno ali skupinsko.
- č) Zagotovljeno mora biti, da slovenščino poučujejo učitelji, ki so usposobljeni za poučevanje slovenščine kot drugega jezika. Ostali strokovni delavci lahko pridobijo potrebne zmožnosti za podporo jezikovnemu razvoju učencev v učnem jeziku in pri tem sodelujejo z učitelji slovenščine in drugih predmetov.

(http://www.zrss.si/pdf/250811092039_smernice_-dopolnitev.pdf)

2.14 Kako poskrbeti za kakovostno učenje slovenščine otroka priseljenca v osnovni šoli

- a) Poiskati je treba različne načine, kako učenca vključiti v družbo. To se lahko doseže s sodelovanjem z društvi in organizacijami pripadnikov narodne skupnosti, ki ji otrok priseljenec pripada.
- b) Pri vključitvi otroka priseljenca naj se spodbuja pomoč zunanjih sodelavcev, naravnih govorcev.
- c) Če je možno, naj se šola, ki jo otrok priseljenec obiskuje v tuji državi, poveže z učenčevo staro šolo z uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije – spletna komunikacija.
- č) V okviru možnosti omogoči pridobivanje literature in gradiv v jeziku učenca migranta.
- d) Spodbuja otroka tujca k branju knjig in drugih publikacij v njegovem jeziku ter uporabo virov v prvem jeziku pri učenju.
- e) Spodbuja vidnost prvih/maternih jezikov učencev vključenih v šolo (oglasne deske, spletna stran, šolsko glasilo ...).

(http://www.zrss.si/pdf/250811092039_smernice_-dopolnitev.pdf)

2.15 Razvijanje medkulturnih zmožnosti in večkulturnosti v osnovni šoli

Gre za sprejemanje drugačnosti, za radovednost in zanimanje za druge kulture. Pri tem se morajo uveljaviti enake možnosti in enakost za kakovostno sobivanje.

a) Predstavi novega učenca v razredu, starosti primerno predstavi njegov položaj, spodbuja druge sošolce, da se vživljajo v položaj priseljence in mu pomagajo pri učenju in vključitvi v novo okolje.

b) Imenuje strokovnega delavca (zaupnika) za koordinacijo dela z učenci priseljenci, ki mu starši in otroci priseljenci zaupajo in se po potrebi nanj obračajo s prošnjami za informacije in pomoč.

c) Ustvarijo se pogoji za spoznavanje drugačnosti oz. različnosti (tudi z vidika jezikov npr. fonologija, besedišče, pisava, skladnja).

č) Z ustrežno izbiro in obdelavo zelenega cilja, se uvedejo določene metode za učenje pri različnih predmetih, kar prispeva k oblikovanju vrednost različnih kultur.

d) Spodbuja učence k različnim dejavnostim medkulturne komunikacije (projektni dnevi, prireditve, izmenjave med šolami, državami, sodelovanje z nevladnimi humanitarnimi organizacijami) ter spodbuja otroka tujca, da predstavi svoj jezik in kulturo pri različnih dejavnostih.

e) Se vključuje v mednarodna partnerstva, ki povečujejo razumevanje za druge kulture, jezike, zgodovino in življenje mladih ljudi.

(http://www.zrss.si/pdf/250811092039_smernice_-dopolnitev.pdf)

2.16 Vključitev staršev tujcev v vključevanje šolskega programa osnovne šole

a) Ob vpisu otroka priseljence v šolo se nudi pomoč pri izpolnjevanju vpisnih dokumentov s pomočjo prevajalca.

b) Ob vpisu seznanijo starše otrok priseljencev z njihovimi pravicami in dolžnostmi. Predstavijo jim značilnosti slovenskega šolskega sistema in jih seznanijo s pričakovanji šole.

c) Omogoči, da se starši otrok priseljencev vključujejo v življenje in delo šole.

d) Ponudi možnost učenja slovenskega jezika za učence in starše priseljence skupaj.

e) Organizira različne oblike dela s starši priseljenci z namenom povezovanja staršev med seboj.

(http://www.zrss.si/pdf/250811092039_smernice_-dopolnitev.pdf)

2.17 Kakovostno izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev na osnovnih šolah

a) Zagotovi stalno izobraževanje strokovnih delavcev, ki vključuje didaktično in jezikovno znanje ter obvladovanje veščin za medkulturno delovanje pri vzgojno-izobraževalnim delu z otroki priseljenci.

(http://www.zrss.si/pdf/250811092039_smernice_-dopolnitev.pdf)

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Namen naloge

Cilji moje naloge so bili opredeliti jezike v različne jezikovne skupine in tako ugotoviti, kateri jeziki so si podobni in kateri so si popolnoma različni. Zanimali so me migranti in zakaj se sploh preselijo v mojo državo. Sledil je še cilj raziskati iz katerih držav je največ priseljenih učencev na moji šoli in kako je bil zasnovan njihov učni načrt, glede na to, koliko slovenščine so morda že znali in na osnovi prilagajanja pouka.

3.2 Hipoteze

1. Za otroke migrante je ustvarjen poseben program, ki jim omogoča učenje slovenščine glede na njihove jezikovne sposobnosti.
2. Večina se jezika nauči zaradi okolja, v katerega so se preselili, službe ali dejstva, da živijo na dvojezičnem območju.
3. Največ težav jim pri učenju slovenščine predstavljajo dvojina, pisava in glagola biti in iti.
4. Za učenje slovenščine obstaja veliko učbenikov, ki so zelo dostopni.
5. Otroci migranti, ki prihajajo iz območja, kjer govorijo slovanski jezik, se lažje vključijo v družbo svojih vrstnikov.
6. Otroci migranti, ki prihajajo iz slovansko govorečih območij, se lažje naučijo slovensko.

3.3 Potrjene hipoteze

Uspešno sem potrdila hipotezo št. 2, saj naj bi se po statističnih podatkih največ ljudi učilo slovenski jezik na območju Slovenije zaradi službe, okolja, v katerem živijo ali dvojezičnosti območja (Furlanija–Julijska Krajina v Italiji, Koroška v Avstriji, Istra na Hrvaškem, madžarsko Porabje). Slovenski jezik se govori še na območjih, kamor so se preselili Slovenci v preteklosti (Beneška Slovenija, Nemčija, ZDA, Argentina, Avstralija ...).

Tudi tretja hipoteza je bila uspešno potrjena, saj je slovenščina še edini indoevropski jezik v EU, ki je ohranil dvojino še iz pradavnine. Kot pisavo uporabljamo abecedo, ki je znana tudi kot slovenska gajica, saj vsebuje šumnike. Veliko ostalih jezikov uporablja cirilico (srbščina, makedonščina ...) ali pa imajo v abecedi črke, ki jih pri nas ni. Glagola biti in iti pa imata zelo različno obliko v vseh treh časih in osebah in sta najtežja glagola v slovenski slovnici.

Pri peti hipotezi velja, da je danes komunikacija zelo pomembna in veliko lažje se je vključiti v pogovor oz. družbo, če vsaj približno razumeš, o čem gre beseda. Veliko slovenskih otrok pa prav tako približno razume ali pa celo zna govoriti ostale slovanske jezike.

Zadnja hipoteza prav tako velja za potrjeno, saj se je jezik, ki je dokaj podoben tvojemu, veliko lažje naučiti kot jezik, ki je popolnoma drugačen. Tu gre predvsem za podobne besede in za podobnost slovnice.

(<http://sl.wikipedia.org/wiki/Sloven%C5%A1%C4%8Dina>)

(http://www.vlada.si/o_sloveniji/slovenscina/)

3.4 Ovržene hipoteze

Prva hipoteza je bila delno ovržena, saj v ustavi piše, kako naj bi bilo poskrbljeno za otroke migrante, vendar je velik problem, da se za to nihče ne zavzema. Obstajajo določeni tečajji in programi za učenje slovenskega jezika, vendar so večinoma naravnani na odrasle osebe in so nedostopni otrokom.

Pri četrti hipotezi velja poudariti, da je večino učbenikov potrebno naročiti, saj se jih ne proda zelo veliko. Tako pride do pomanjkanja denarja, veliko pa je tudi prepiranja glede avtorskih pravic. Večina učbenikov je v slovenščini, ali le v maternem jeziku priseljence. Redki so učbeniki, ki so bili natisnjeni v obeh jezikih (albansko–slovenski učbenik, srbsko–slovenski učbenik ...).

3.5 Sošolka s Kosova

Kakšen teden po prihodu v šolo nas je vse presenetila nova sošolka s Kosova. Za vsakega od nas je bil to nekaj novega, saj nihče ni vedel, kako naj z njo komunicira. V meni pa se je v hipu prebudila radovednost in hotela sem se ji približati. Po pouku sem opazila, da jo skuša najina sošolka, ki zna nekaj albanščine, naučiti par osnovnih stvari v slovenščini. Tako sem se priključila še jaz in dala nekaj predlogov, kaj bi jo bilo najbolje naučiti najprej: predstavitev, abecedo, števila, dneve in seveda razložiti urnik.

V naslednjih tednih sem jo s pomočjo druge sošolke vabila v šolsko knjižnico, kjer sva s pomočjo albansko–slovenskega slovarja vadili nove besede, in sicer tiste, ki so se mi zdele najpomembnejše. Te so bile povezane predvsem s šolo, saj se drugače nisva videvali. Sčasoma se je začel opazovati napredek, predvsem pri njenem posluhu za slovenske besede, ki je bil na začetku obupen. Po kakšnih treh tednih sva lahko sestavili tudi majhen vsakodnevni

pogovor s pozdravom. Prav tako je že znala povedati, če je kaj pozabila. Seveda ne v strnjem vprašanju, ampak le z besedami, ki jih je znala.

Učenje z njo je postalo veliko lažje, ko smo dobili albansko–slovenske učbenike in delovne zvezke. Napisani so zelo razumljivo in razumeli sva jih obe. To, česar nisem mogla razložiti, sem prevedla s prevajalnikom na internetu. Težava je bila tudi, da bi za take stvari potrebovali računalnik, ki pa se ne nahaja v vseh učilnicah. Pogosto se zgodi tudi, da v učilnicah z računalniki poteka pouk.

Po pridobitvi učbenikov sem ji lahko razložila tudi pomen glagolov, vikanje, tikanje in nekaj pravil, kako se vesti v določenih situacijah. Lahko sem ji razložila sklone in kako se končajo končnice pri določenih sklonih pri določen spolu.

Pri primerjavi učenja učiteljice in mene se mi zdi velika razlika, saj bi jo jaz že od začetka učila tudi dvojino, ne le ednino in množino, saj menim, da bo kasneje imela z njo težave. Kljub težjemu sporazumevanju menim, da bi jo morali učiti na enak način kot učijo učence, ki prihajajo k nam iz slovanskih držav. To bi bilo možno predvsem zaradi računalnikov. Ko gre na primer za vikanje, bi jo lahko hkrati naučili poklice v slovenščini, v tem sklopu pa bi ji lahko razložili tudi vikanje. Če ne bi razumela, bi se lahko vedno zatekli k moderni tehnologiji.

Razumem, da je poučevanje težje in da je potrebno celoten učni načrt prilagoditi in ga upočasniti. Ampak to še ni razlog, da se ne bi mogla normalno učiti slovenščine, a v zelo prilagojenem ritmu.

Res je tudi, da bi bilo zanjo bolje, da bi jo starši vpisali v leto nižji razred, saj bi tako imela več časa za osvajanje slovenščine, saj ji ta lahko povzroča velike težave pri vpisu v srednjo šolo. V Sloveniji je obvezna le osnovna šola, vendar mislim, da si želi nadaljevati šolanje, a si jo mogoče zaradi neznanja slovenščine začetne poti za želeni poklic zaprte.

3.6 Tujci na naši šoli

Poučevanje poteka različno glede jezikovne sposobnosti učenca. S tem se naslanjam na jezikovne družine. Tistemu, ki prihaja iz držav, katerih materni jezik je slovanski, se zaradi nekaterih podobnosti zagotovo lažje učijo slovensko. Tisti, ki prihajajo iz ostalih jezikovnih družin npr. Albanci, se z našim jezikom težje spopadajo.

Tabela 2: Prikaz podobnosti med nekaterimi jugoslovanskimi jeziki in albanščino
(http://en.wikipedia.org/wiki/Slavic_languages)

SLOVENŠČINA	MAKEDONŠČINA	SLOVANŠČINA	SRBSČINA	ALBANŠČINA
Uho	Уво (uvo)	Ucho	Уво (uvo)	Vesh
Roka	Рака (raka)	Roka	Рука (ruka)	Zjarr
Ogenj	Оган (ogan)	Oheň	Барпа (oganj)	Krah
Noč	Нок (nok)	noc	Hoň (noć)	Natë

Veliko naredi tudi čas prihoda v Slovenijo. Tisti, ki pridejo že med poletnimi počitnicami, imajo ob prihodu v šolo že bolj ali manj razvit posluš za zven slovenščine. Migranti, ki pa pridejo v Slovenijo iz danes na jutri, tega posluha ne morejo razviti v naprej. Veliko lažje je seveda tistim, katerih jezik sodi v jezikovno skupino slovanskih jezikov. To lahko izberemo iz preglednice, s katero sem želela predvsem pokazati raznolikost jezikov, ki spadajo v slovansko skupino in jezika, ki sodi h keltskim jezikom.

Zaradi tega je tudi način poučevanja drugačen za različne učence. Učenci migranti iz slovanske skupine se morajo naučiti naše abecede in predvsem slovnice. Besedni zaklad pridobivajo sproti. Zanje je tudi lažje, saj lažje komunicirajo s svojimi sošolci, saj marsikateri od nas zna, ali vsaj (približno) razume slovanske jezike. Pri takšnih učencih lahko učenje slovenščine poteka nekoliko hitreje. V pomoč so seveda tudi dvojezični učbeniki.

Tisti, katerega jezik je v vsakem pogledu popolnoma drugačen od našega, ima veliko več težav. Pri njem je prihod v našo državo še posebej kritičen, saj dlje kot je tukaj, večji posluš za slovenščino dobi. Dvojezični učbeniki so tukaj še posebej dobrodošli, saj lahko učenec v takšnem primeru razume, kaj ga skuša učitelj naučiti. Celoten učni sistem zanje naj bi bil prilagojen na počasnejši tempo in da bi se dalo prednost učenju slovenščine.

Vse migrante je potrebno naučiti osnov slovenskega jezika in osnovno slovnico, ki je lahko (ne)podobna slovnici njihovega maternega jezika. Besedni zaklad se nadgrajuje z branjem slikanic in s komunikacijo. Veliko pripomore sodobna tehnologija, saj lahko z uporabo računalnikov prevajamo določene besede, ki jih ne razumejo.

Težavo predstavlja dejstvo, da tisti, ki prihajajo iz območij drugih jezikovnih skupin, niso vključeni v komunikacijo, saj njihovi vrstniki enostavno ne vedo, kaj bi jim rekli.

5 SKLEP

V svojem raziskovalnem delu sem prišla do naslednjih sklepov: slovenski jezik se večina nauči zaradi službe ali okolja, v katerem živijo. Največ težav povzroča priseljencem neznanje tujih jezikov, ki jih Slovenci govorimo poleg slovenščine. Težave jim prinašajo tudi nepodobnosti jezika zaradi pripadnosti drugi jezikovni skupini, pisava, slovnica in zamešan vrstni red besed.

V naši ustavi sicer piše, kako bi morali poskrbeti za učenje slovenščine migrantov, vendar je to področje neraziskano in pogosto naleti na gluha ušesa. Pripomočkov v obeh jezikih (slovenskem in materinem jeziku migranta) ni veliko. Največ jih je v bosanščini, srbščini, makedonščini, slovaščini in albanščini, a še ti so pisani za tečaje, ki so namenjeni odraslim in tematsko ne ustrezajo za poučevanje otrok. Težava je v tem, da priročnike za otroke migrante nihče noče izdati, saj gre za to veliko denarja, naklade za prodajo pa niso velike, ker tudi kupcev ni veliko. Razlog za to, po mojem mnenju, predstavlja tudi finančni status in neinformiranost migrantov, pa še pri izdaji se po navadi zatakne zaradi avtorskih pravic.

Te informacije sem dobila na Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik, ki se trudi, da bi se izdali priročniki tudi za poučevanje otrok migrantov. Napisanega in priročnega tako za poučevanje učiteljev kot otrok migrantov imajo veliko, zaradi dolgoletnih izkušenj s poučevanjem otrok v Ljubljani, a jim na žalost leži na policah, zaradi prej omenjenih razlogov.

Prav tako tečajev v našem - štajerskem okolju ni veliko, ti ki pa se izvajajo, pa so naravnani na odrasle migrante in ne na otroke. Tako morajo učitelji, ki po navadi nimajo veliko izkušenj s poučevanjem slovenščine kot drugega/tujega jezika, poskrbeti za otroke migrantov v šolah.

V ta namen obstajajo tudi posebni seminarji za učitelje, kjer jih poučijo o tem, kako ravnati z otrokom migrantom in jih organizira Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, ampak je obveščenost o obstoju tega seminarja po besedah moje mentorice v štajerskem koncu izredno slaba in zaradi recesije si to izobraževanje učitelj po navadi plača sam. Zato ni nič čudnega, da je v praksi pri poučevanju otrok migrantov marsikaj drugače, kot bi naj bilo po zakonski odreditvi, ki sem jo predstavila v svoji raziskovalni nalogi.

Na šolah so problem predvsem vrstniki otroka migranta, saj se zanj ne zmenijo in mu s tem ne pomagajo pri razvijanju znanja slovenščine. Menim tudi, da bi bilo bolje, če se otrok migrant, ki ne razume slovensko, ne bi udeleževal ur, kot so zgodovina, geografija, glasba ... V tem času bi se lahko učil slovensko, saj je tako ali tako brez pomena, če je pri pouku ali ne, če ne

razume niti besede. Obvezni predmeti bi bili angleščina, slovenščina in matematika. Pri slovenščini bi lahko učitelj za otroka migranta pripravil posebne naloge oz. vaje, s katerimi bi ponavljal že naučeno snov.

6 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Migranti so postali del našega življenja. Videvamo jih povsod, mnogi izmed njih so naši prijatelji. To so postali s pomočjo komunikacije, ki je bila možna zaradi podobnosti jezika. A če novi sošolec/sošolka ne prihaja iz območja slovanskih držav, to utegne povzročiti težave, saj ne veš, kako bi se z njim/njo spoprijateljil. Mnogi zaradi tega kaj kmalu izgubijo zanimanje in se vrnejo k starim prijateljem.

Mislim, da je naša odgovornost, ki se zanaša na našo človeško naravo, da pomagamo tistim, ki to pomoč potrebujejo. Govor, na katerega se danes tako zanašamo, je le ena izmed mnogih preprek in predsodkov, ki jih postavimo med seboj in tujci oz. migranti. Ne zavedamo se svojega telesa, s katerim lahko marsikaj povemo in piktogramov, za katere res ne potrebuješ posebnega umetniškega talenta.

Država sama bi se morala bolj osredotočiti na pomanjkljivost v sistemu za učenje slovenščine, saj je večina tečajev naravnana na odrasle, medtem ko za otroke programov, učbenikov in ostalih pripomočkov skoraj ni. Tako tudi učitelji, ki so obiskali seminarje na to temo, ne morejo storiti veliko, saj nimajo ustreznega gradiva. Ampak menim, da bi se učitelji lahko bolj potrudili prebiti led med učenci in otrokom migrantom, saj sedenje v razredu in pomoč enega ali dveh sošolcev zagotovo ni dovolj. Prav tako bi morali podaljšati čas za možnost učenja slovenščine, saj so ga sedaj omejili na eno leto. V tem času se je nemogoče naučiti nov jezik, ne glede na to, kako zelo podoben je migrantov jezik slovenskemu.

7 LITERATURA

CENTER ZA SLOVENŠČINO - UČBENIKI [Citirano 2. decembra 2012; 14.40]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.centerslo.net/l2.asp?L1_ID=7&L2_ID=31&LANG=slo.

CENTER ZA SLOVENŠČINO [Citirano 2. decembra 2012; 15.20]. Dostopno na spletnem naslovu:
<http://www.centerslo.net/>.

EURYDICE .(2009). Integracija otrok priseljencev v šole v Evropi. [Citirano 10. decembra 2012; 17.05]. Dostopno na spletnem naslovu:
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/101SL.pdf.

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO.(2011). Smernice za vključevanje otrok priseljencev v šole in vrtce. [Citirano 20. decembra 2012; 10.13]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.zrss.si/pdf/250811092039_smernice_dopolnitev.pdf.

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC. (1989). Konvencija o otrokovih pravicah. [Citirano 2. januarja 2013; 21.47]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=105>.

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC. (1959). Deklaracija o otrokovih pravicah. [Citirano 2. januarja 2013; 22. 55]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih-pravic/organizacija-zdruzenih-narodov/deklaracija-o-otrokovi-pravicah/>.

IMARUS [Citirano 4. Januarja 2013; 18.09]. Dostopno na spletnem naslovu:
http://www2.arnes.si/~lmarus/png/uvod05/predavanje_10.pdf.

HIMELRAJH, Tamara.(2010). Diplomsko delo: Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik v slovenskem prostoru. V: ZEMLJAK JONTES, M. (ment.), Oddelek za slovenske jezike in književnost. Maribor: Univerza v Mariboru Filozofska fakulteta, str. 7